

Feministiskt initiativ, långtidssjukskrivning och försäkringsmedicin

Den 4 april presenterades ett nätverk, Feministiskt initiativ (Fi), vid en presskonferens. I panelen fanns en kvinna som berättade att hon var långtidssjukskriven på grund av utbrändhet och att hon ville bidra i Fi:s arbete med bl a erfarenheter från detta och om kvinnors situation på arbetsmarknaden. Redan den 6 april publicerade elva försäkringsläkare i Västernorrland ett inlägg i Dagens Nyheter, där de protesterade mot att en sjukskriven avsåg att delta i Fi:s verksamhet och fann att detta inte var förenligt med socialförsäkringens regelverk.

Bra att delta i debatten men ...

Det är bra om försäkringsläkare deltar med sin erfarenhet och kunskap i samhällsdebatten om sjukskrivningar, deras orsaker och biverkningar och om möjligheterna att förebygga och rehabilitera. Det gäller också att ta upp fall av uppenbar felanvändning av sjukskrivning, t ex vid kollektiva gruppsjukskrivningar vid konflikter med arbetsledningen, som vi sett t ex bland poliser och flygplatspersonal.

Mer betänkligt blir det när man, förbärande sin fackkunskap genom att underteckna som försäkringsläkare, i allmänna medier ger sig på och ifrågasätter en namngiven, enskild sjukskriven person, vars förhållanden man rimligen inte kan, och inte heller bör, känna till.

Vad visste de?

Frågor som bör ställas är: Hade försäkringsläkarna i Västernorrland, när de författade sitt inlägg, kännedom om den sjukskrivnas status och rehabiliteringsplan? Vilken överenskommelse hade hon med försäkringskassan? Anser försäkringsläkarna att oavlönade insatser av långtidssjukskrivna inom ideellt arbete av olika slag alltid är oförenligt med socialförsäkringens krav på rehabilitering? Och – en viktig fråga när man framträder som professionellt sakkunnig – vilket kunskapsunderlag och vilken evidens vill man i så fall åberopa för sitt generella uttalande? Vilka andra rehabiliterande insatser vet man har effekt och vill förorda?

Det är inte ovanligt att långtidssjukskrivna saknar meningsfull rehabilitering. Egna initiativ till aktivering och verksamheter som kan stärka självkänslan borde kanske snarare uppmuntras?

Troligen är det ganska många kroniskt sjuka, långtidssjukskrivna och förtidspensionerade som deltar i patientor-

ganisationer, stödgrupper, självhjälpsgrupper och fokusgrupper i medicinskt programarbete m m och som både har stort utbyte av det själva för att hantera sin situation och som förmedlar värdefulla erfarenheter. De bör kanske akta sig så att inte försäkringsläkarna i Västernorrland får reda på det och försöker stoppa dem.

Klappjakt på sjukskrivna

Just nu bedriver flera medier en klappjakt på långtidssjukskrivna, förtidspensionerade och arbetslösa, och det är medialt opportunt och politiskt korrekt att ställa upp på detta. Det är betänkligt när läkare förbärande en sakkunnigbedömning, som de rimligen inte kan ha underlag till, deltar i detta och hänger ut en namngiven patient och sjukskriven. Det förefaller oöverlagt, omdömeslöst och oetiskt.

Det förbättrar inte heller det ganska skamfylade förtroendet som försäkringsläkare har bland patienter och många kolleger. Det späder på fördomen att försäkringsläkare enbart går försäkringskassans ärenden och yttrar sig på hörsä-

gen och andrahandsuppgifter utan att ta reda på hur den försäkrade egentligen har det.

Jag menar att Västernorrlandsläkarna i sitt förhoppningsvis förhastade inlägg gjort det viktiga och nödvändiga kunskapsbaserade försäkringsmedicinska arbetet en otjänst.

Sven Larsson

specialist i socialmedicin, mångårig erfarenhet som förtroendeläkare (tidigare benämning på försäkringsläkare) och som sakkunnig i pensionsdelegation (socialförsäkringsnämnd), expert i Rehabiliteringsutredningen 1988
sven.larsson@orebroll.se

Ett väntat fynd att solljus kan skydda mot cancer

Dr Ekström Smedby och professorerna Glimelius och Adami har skrivit en mycket intressant och aktuell artikel i Läkartidningen [1]. Det enda vi vill anmärka mot är rubriken (»Oväntade fynd – solljus kan skydda mot cancer«), som vi finner missvisande.

Vitamin D och sol kan skydda mot cancer

Sedan flera år är det känt att vitamin D och solstrålning kan skydda mot ett antal former av cancer [2]. Redan 1980–1990 började man misstänka att så var fallet [3–5]. Så småningom hopades bevisen, genom såväl epidemiologiska undersökningar som försök med djur och celler [6–8], beträffande både incidens och dödlighet. Grant [9] gick så långt som till att påstå att brist på solljus årligen orsakar över 20 000 människors död i USA, men hans statistiska metod har kritiserats, och en mer balanserad översikt har nyligen publicerats [10].

Orsakssambanden

Man har också kommit ett stycke på vägen för att förstå orsakssammanhagen. Eftersom D-vitamin i högre doser har negativa verkningar (speciellt alltför stark kalcemisk effekt), så bedrivs i våra dagar en omfattande forskning för att finna vitamin D- eller calcitriolanaloger som har de cancerskyddande verkningarna men saknar de oönskade verkningarna [11]. Eftersom calcitriol verkar inte bara via den välkända nukleära recep-

Apatiska individer

För trettio år sedan visades [1] experimentellt på bl a människor att när man utsätter individer för slumpmässigt svårt lidande lär de sig att det är meningslöst att försöka rymma. De blir omotiverade, hjälplösa och apatiska, och ibland dör de. Apatin uppstår inom kommunikationen plågående–plågad.

Nyligen har det visats [2] felet med att försöka behandla »diagnosen« hos den plågade i stället för att lösa kommunikationsproblemen mellan den plågade och den plågående. Det må gälla barn eller patienter med långvarig smärta.

Basil Finer

specialistläkare i anestesi, algologi och hypnologi, sektionen för smärtrehabilitering, smärtkliniken, Capio S:t Görans Sjukhus AB, Stockholm
basil.finer@comhem.se

Referenser

1. Seligman MEP. Helplessness: On depression, development, and death. San Francisco: Freeman; 1975.
2. Barnes G. Psychopathology of psychotherapy: A cybernetic study of theory [dissertation]. Melbourne: Royal Melbourne Institute of Technology; 2002